

PARSHAT KEDOSHIM 2019 – SOURCE SHEET

www.rabbidunner.com

1. VAYIKRA 19:17 – “DO NOT HATE YOUR BROTHER IN YOUR HEART”

לא תשנא את אחיך בלבבך הוֹכַח תוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטָא

Do not hate your brother in your heart; rebuke your fellow, and do not bear sin on his account.

2. ARAKHIN 16B – THE LIMITATIONS OF REBUKE

תנו רבנן (ויקרא יט, יז) **לא תשנא את אחיך בלבבך** [הוֹכַח תוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטָא]. יכול לא יכנו לא יסטרנו ולא יקלקלנו ת"ל "בלבבך" שנאה שבלב הכתוב מדבר

The Sages taught in a baraita: **“You shall not hate your brother in your heart”** (Lev. 19:17). [Why does the verse specify “in your heart”?] One might have thought that this directive means: don’t beat him, or don’t slap him, or don’t destroy him. That’s why it says “in your heart” -- the verse means hatred in the heart.

מנין לרואה בחבירו דבר מגונה שחייב להוכיחו? שנאמר (ויקרא יט, יז) **הוֹכַח תוֹכִיחַ** [אֶת עֲמִיתְךָ]. הוכיחו ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחנו? תלמוד לומר **תוֹכִיחַ** מכל מקום. יכול אפילו משתנים פניו, ת"ל **וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטָא**.

From where do we know that someone who sees someone else do something unseemly that he is obligated to rebuke him? As it is stated: **“You shall rebuke your fellow.”** And if one rebuked him for his action but he did not accept the rebuke, from where do we know he must rebuke him again? Because the verse says [it again]: **“Hochei’ach Tochi’ach”**. And one might have thought that one needs to continue rebuking even if the face of the person one is rebuking changes [due to the shame or humiliation]. So it says [immediately]: **“Do not bear sin because of him”** [in other words, the one who gives rebuke should not commit a sin by embarrassing the person he is rebuking].

תניא א"ר טרפון תמה אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה. אם אמר לו **טול קיסם מבין שיניך** אמר לו **טול קורה מבין עיניך**. אמר רבי אלעזר בן עזריה תמה אני אם יש בדור הזה שיודע להוכיח.

It is taught in a Baraita, Rabbi Tarfon says: I would be surprised if there is anyone in this generation who can receive rebuke. [Why?] Because if the rebuker says: **“Remove the splinter from between your teeth...”** [i.e. rid yourself of a minor infraction], the rebukee will respond: **“Remove the beam from between your eyes...”** [i.e. you have committed far worse sins than me]. Rabbi Elazar ben Azaria says: I would be surprised if there is anyone in this generation who knows how to rebuke correctly [i.e. without embarrassing the person they are rebuking].

ואמר רבי יוחנן בן נורי מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי שהייתי קובל עליו לפני רבן (שמעון ברבי). וכל שכן שהוספתי בו אהבה, לקיים מה שנאמר (משלי ט, ח) **אֵל תוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׁנֹאֲךָ הוֹכַח לְחָכָם וַיֵּאֱהָבֶךָ**.

And Rabbi Yochanan ben Nuri says: I call on the heaven and earth as my witnesses that [Rabbi] Akiva was lashed [punished] many times because of me, as I would go and complain about him to Rabban Shimon [ben Gamliel]. But as it turns out, by doing this I increased his affection for me, affirming what is written: **“Do not rebuke a scorner lest he hate you; rebuke a wise man and he will love you”** (Proverbs 9:8). [A wise man wants to improve himself and loves those who assist him in that task.]

3. PESACHIM 113B – ARE THERE TIMES YOU CAN HATE A FELLOW JEW?

אמר רבי שמואל בר רב יצחק אמר רב מותר לשנאתו שנאמר כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו מאי שונא אילימא שונא גוי והא תניא שונא שאמרו שונא ישראל ולא שונא גוי

Rabbi Shmuel bar Rav Yitzchak says, Rav said: Although someone who sees someone else sinning should not testify against him on his own, he is nonetheless permitted to hate him, as it is stated: "If you see the donkey of someone who hates you collapsing under its load" (Ex. 23:5). What is the meaning of "someone who hates you"? If you say it refers to a gentile -- wasn't it taught in a baraita that "he who hates" refers to a Jew who hates you, not a gentile who hates you?

אלא פשיטא שונא ישראל. ומי שריא למסניה? והכתיב לא תשנא את אחיך בלבבך? אלא דאיכא סהדי דעביד איסורא? כולי עלמא נמי מיסני סני ליה -- מאי שנא האי? אלא לאו כי האי גוונא דחזיא ביה איהו דבר ערוה

Rather, it is obvious that the verse is referring to a Jew who hates you. But how is that possible? Surely one is not permitted to hate a fellow Jew? Isn't it written: "You shall not hate your brother in your heart"? Perhaps you will say that this verse refers to a situation where there are witnesses that he sinned. However, in that case, everyone else should also hate him. What is different about this situation? [It is talking about if] he personally saw the person do something immoral.

4. RASHBAM/R. YOSEF BECHOR SHOR – DON'T HARBOR A GRUDGE; ADDRESS YOUR GRIEVANCES

לא תשנא את אחיך בלבבך אם גמלך רעה לא תתראה לפניו כאוהב -- בפיו שלום את רעהו ידבר, ובקרבו ישים ארבו -- לא טוב הדבר. אל תשנאהו בלבך, אלא הוֹכִיחַ תוכיחהו על מה שעשה, ומתוך כך יהיה שלום, **ולא תשא עליו חטא בלבבך**.
לא תשנא את אחיך בלבבך - שאם יעשה לך אחיך דבר שקשה בעיניך, לא תשנאנו בתוך לבבך אלא הוֹכִיחֵנו ואמור לו: למה עשית לי כזאת? דשמא לא נתכוון לְמַה שאתה סבור, או נאנס, או שום טעם יש.. בדבר שיאמר לך. ומתוך כך תדע שלא עשה עמך שלא כהוגן.

5. RALBAG – WHY WOULD ANYONE NEED TO REBUKE SOMEONE ELSE?

לא תשנא את אחיך בלבבך - רוצה לומר: אע"פ שלא יזיק לו כלל, כיון ששונא אותו בלבו, עובר על זאת האזהרה. והנה תועלת זאת האזהרה מבואר, כי השנאה אפשר שתביאהו להמנע מהשתדלות בהצלתו; ולזה סמך ענין זאת האזהרה לאזהרה הקודמת [**לא תעמוד על דם רעך**]. וכן אפשר שתביאהו השנאה להמנע מהוכיחו כשיעשה דברים בלתי ראויים, ולזה סמך לזה הצווי הנמשך לו: **הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא**, רוצה לומר: כשיעשה דבר כנגדך או כנגד ה' יתעלה תוכיחנו, כדי להשיבו אל הדרך הטובה.

והנה יש בתוכחתו אותו תועלת אם עשה דבר כנגדו, כי אולי יתקן את אשר עוותו, או יראהו שלא עשה דבר כנגדו. או אם עשה כנגד ה' יתעלה, יש בהוכחתו תועלת להשיבו מדרכו הרעה. ולזה ראוי שתהיה הוכחתו אותו באופן שיתכן שיגיע מהתוכחת זה התכלית, וזה יהיה כשיאמר לו בינו לבין עצמו דברים מושכים לבבו לעבודת ה' יתעלה, ומרחיקים אותו מאלו הפעולות המגוונות. לא כשיאמר לו זה בקנטוריא, ושיספר בגנותו בפני בני אדם, כי בזה התוכחת **ישא עליו חטא** המוכיח; רוצה לומר, שכבר יהיה המוכיח חוטא בזה בביישו אותו בפני בני אדם. ולזה הזהירה התורה שתהיה זה התוכחת באופן שלא ישא עליו המוכיח חטא.

6. RABBI YEHUDA AMITAL – RELATIONS WITH THOSE WHO DON'T BELIEVE IN GOD & THE TORAH

הגמרא בעבודה זרה כ"ו ע"ב אומרת שבמומרים יש דין 'מורידין ולא מעלין', כלומר, מותר להוריד מומר לבור שימות, או לקחת לו את הסולם שלא יוכל לעלות מן הבור. אולם החזון איש כותב: "ונראה, דאין דין מורידין אלא בזמן שהשגחתו יתעלה גלויה, כמו בזמן שהיו ניסים מצויים, ומשמש בת קול, וצדיקי הדור תחת השגחה הפרטית הנראית לעין כל, והכופרים אז הוא בנליזות מיוחדת בהטיית היצר לתאוות והפקרות, ואז היה ביעור רשעים גדרו של עולם, שהכל ידעו כי הדחת הדור מביא פורענויות לעולם, ומביא דָּבָר וחרב ורעב בעולם. אבל בזמן ההעלם שנכרתה האמונה מן דלת העם, אין במעשה הורדה גדר הפירצה, אלא הוספת הפירצה, שיהיה בעיניהם כמעשה השחתה ואלימות ח"ו. וכיוון שכל עצמנו לתקן, אין הדין נוהג בשעה שאין בו תיקון, ועלינו להחזירם בעבותות אהבה ולהעמידם בקרן אורה כמה שידינו מגעת" (יו"ד ב', טז).

הזוהר בפרשת נח מספר על נח שיצא מן התיבה והתלונן לפני הקב"ה על החורבן העצום שעשה בעולם. ה' ענה לו: "רועה שוטה, עכשיו אתה נזכר? היו לך 120 שנה לפני המבול לבקש רחמים על דורך". מדוע באמת לא ביקש נח רחמים על בני דורו? הזוהר מסביר שנה חשש שיושפע מהם. משמעות הדבר היא שאדם הרוצה להתפלל על חברו, צריך להזדהות עמו ועם בעיותיו, להבין אותו, ונח חשש להביע הבנה לחטאי הדור. כך גם היהדות החרדית היום חוששת ליצור קשר עם זו החילונית, מכיוון שבכך היא תביע הזדהות מסויימת עם דרכה של היהדות החילונית.

הבסיס של גישה זו הוא אמיתי, אך למרות זאת חייבים לנסות להבין את היהדות החילונית ולהידבר עמה. עלינו לזכור שהקב"ה שופט את האדם לפי התנאים שהיו לו והסביבה שבה חי. אדם שלא שומר תורה ומצוות משום הדרך בה חונך, כלל לא בטוח שהקב"ה ישפוט אותו בחומרה. גם אנו לא בהכרח היינו שומרים תורה ומצוות, אילו לא נולדנו וגדלנו במשפחות כאלו, וחייבים להידבר עם היהדות החילונית וליצור איתה קשר, אם ברצוננו להשפיע על החברה החילונית ולקרבה בעבותות של אהבה.

7. LIKUTEI MOHARA" N PART II 8:1:2 – THE PROBLEM WITH REBUKE NOWADAYS

Although rebuke is extremely important, and it is incumbent upon every Jew to reprove his fellow Jew when he sees him acting incorrectly, as it is written ([Lev. 19:17](#)), "You shall surely rebuke your fellow," nevertheless, not everyone is fit to offer moral guidance. As Rabbi Akiva said: I doubt if there is anyone in this generation who is capable of giving reproof ([Arakhin 16b](#)). And if Rabbi Akiva said this in his era, then it is all the more so now, in this current era.

8. MESSILAT YESHARIM – THE MUSSAR APPROACH

For instance, the Torah instructed us: "you shall surely rebuke your fellow" ([Lev. 19:17](#)). Very often a person attempts to rebuke sinners at a place or time when his words will not be heeded and this causes them to go further in their wickedness, to desecrate the God's name, and to add further transgression to their sin. In such cases, true righteousness is to keep silent.

9. ORCHOT TZADIKIM – NEVER REBUKE IN ANGER

An angry man cannot be wise, as anger results in the departure of logic from the mind... The angry man can never be corrected and rebuked, as no-one feels free to reveal his errors and shortcomings to him, because they fear his reaction... And even if someone rebukes him, the angry man won't be receptive because of his anger. In general, an angry man will not acquire any good quality until he removes anger from his heart.

And just as the angry man does not accept rebuke from others, he cannot administer rebuke to others, for the Torah has said, "You shall rebuke your fellow, and not bear sin because of his wrongful conduct" ([Leviticus 19:17](#)), which means that first you must rebuke him gently, and in private, and with soft speech, pleading with him that you are thinking only of his own good. And then, if you do this, sin will not accrue to you.

But if you start off by rebuking your companion with an angry voice and with anger, and you shame him, then you are sinning for they will never accept your rebuke. This is human nature -- if a man tackles his companion with force then his companion will be stubborn and unyielding, and won't listen to him.